

1716.

1. Brucknerus, Guat. Hieronymus: De iure principis et in-
prouit statuum protestantium circa causas matrimonial-
les
2. Brucknerus, Guat. Hier., Collegii iur. Decanus: De tribus
temporibus rogationis et s. Romanae civitatis
Programma, lectioni inaugurati officiali Gulielmo Bruckneri
praemissum.
3. Brucknerus, Guat. Hier., Collegii iur. Decanus: De test-
tatione actoris. Programma, lectioni inaugurati
Petri Invenoy praemissum.
4. Pagemannus, Nicolaus: De meritis Germanorum
in iuris prudentia. 2 Sept. 1714 & 1718.
5. Brucknerus, Guat. Hier., Collegii iur. Decanus: De variis
ultimarum voluntatum speciebus, praesertim
si nova per Iustinarum Temp. introducta. Pro-
gramma, lectioni solenni Johannis Rode praemissum.

1714.

6. Andrus, Th. Rhenanus: De Pelagianismo in ecclesia Romana per bullam Anti-Huicellianam . . . a Clemente XI R. P. promulgatam triumphante. 14
7. Friesen, Jo. Bernh., Fac. jur. decanus: Programm Augusti Beyeri lectionis auspicii praemissum. 15
8. Friesen, Jo. Bernh.: De jure dominante. 16
9. Friesen, Jo. Bernh., Fac. jur. decanus: Programm Reinholdi Sommeri lectionis inaugur. praemissum. 17
10. Gerhardus, Ephraimus: De crimine aboli. Fione. 18
11. Gerhardus, Ephraimus: De alienatione feudorum Silesiae. 19
12. Hamburgerus, Laurentius Andreas: De utilitate ex hominibus vobis hactenus in jurisprudentiae studio capienda. 20
13. Hamburgerus, Laurentius Andreas et Invaldus, Cons. Jul.: De edicto perpetuo. Accurat: Brevis commentatio et l. 1751. D. pro socio. Rec. 1738. 21

1714.

14. Marbachius, Ulricus: De jure receptorum.

15. Rosa, H. Godefrid: De beneficiis odiosis.

16. Schroeterus, Christianus: De legatis ad prius causas.

17. Sturmius, Fridricus Gellius: De sententia provisionalibus
quoad alimenta et expensas litis.

18. Wildvoegelius, Christianus: De competentia consistoriarum
Suevangelicarum imprimis inferiorum in provinciis
Pectoratus Saxoniae.

19° Wildvoegelius, Christianus: De conditionis furtivae natura
et usu hodierno. 2 Sept.

20. Wildvoegelius, Christianus: De desertoribus et transfugis.

21° Wildvoegelius, Christianus, Collegii Juridici Decanus
De pacto illicito praemium merente. Programm. inaug.
Antonii Mathiae Georgii Fackii, lectioni auspicali
praemissum. 2 Sept. 1714: 1754

22. Wildvoegelius, Christianus, Collegii Juridici Decanus:
De bono facto, praemium merente. Programm. ... Christophori
Gustavii Dieterici, lectioni auspicali praemissum. 2 Sept. 1714.
1754

1714.

23. Wittenbergius, Christianus: De usu juris naturalis
in auctoritate principum conspicuo.

24. Wittenbergius, Christianus: De tumultibus.

25. Wittenbergius, Christianus: De furtis impropriis

Q. D. B. V. 1714/19^a #
DISPVATIO IVRIDICA INAVGVRALIS

DE
CONDICTIONIS
FVRTIVAE NATVRA 20
ET VSV HODIERNO

Don
Niederforderung gestohlenen Guths

Q V A M
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO 5 1/2
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DN. GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE, IVLIAE, CLIVIAE, MONTIVM, ANGARIAE
ET GVESTPHALIAE ET RELIQA
CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
IN ACADEMIA IENENSI

PRAESIDE ILLVSTRI
CHRISTIANO VVILDVOGELIO

ICTO FAMIGERATISSIMO
SERENISS. DVCE SAXO-ISENACENSIS CONSILIARIO STATVS INTIMO
CVRIAE PROVINCIALIS COMMVNIS, ET SCABINATVS ASSESSORE
DIGNISSIMO, NEC NON COLLEGII IVRIDICI SENIORE GRAVISSIMO
IVR. PVBL. ET FEVD. ITEMQVE COD. ET NOVELL. ANTECESSORE
ORDIN. CELEBERRIMO

PATRONO AC PRAECEPTORE SVO MVLTIIS NOMINIBVS COLENDO
D. XVII Octobr. cIs Lccc XIV.

AD CONSEQVENDOS SVMMOS IVRE IN VTROQVE HONORES
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

NIC. GVILIELMVS DRESSELIVS
HILPERHVSA-FRANCVS.

IENAE, TYPIS MVLLERIANIS.

A

Son Altesse Serénissime Monseigneur

MONSEIGNEUR

**ERNEST FRE-
DERIC,**

Duc de Saxe, Julieurs, Cleues & Mons,
Angrie & Westphalie, Landgraue en
Thuringue, Marggraue a Misnie, Prin-
ce de Henneberg, Comte de la Marc,
Rauensberg & Barby, Seigneur de
Rauenstein, comme aussi General-
Maior de Sa Maiesté Imperiale & de
leurs Hautes Puissances, les Etats
de Prouinces Vnies de Hol-
lande &c. &c.

MON TRES BENIN PRINCE

MONSEIGNEVR

I les présens, que l' on
fait aux Personnes du
plus haut rang, doiuent
auoir du raport à leur
grandeur, i' ay bien lieu
de

de Douer, si celui-ci receura l' accueil
que ie souhaiterois. Cependant le
deuoir indispensable des suiets enuers
leur Souuerain, à rendre vn compte
exact de toute leur conduite, m' a por-
té aujourd' hui en particulier à offrir
à V. A. S. les fruits de mes études. C' est
ce que i' ay pris la hardiesse de faire par
la dédicace de cette chetiue Disser-
tation, que i' ose mettre deuant vos
piez, supliant avec toute la soumission
imaginable de la vouloir régarder d' vn
oeil fauorable & de ne considérer cet-
te liberté que comme vne marque de
mes très humbles respects & obeissan-
ces. Ce qui m' obligera à continuer
mes voeux & souhais très ardens
pour la coseruation de V. A. S. &
pour tout ce qui La régarde tant en
général qu' en particulier, faisant tou-
iours

iours confister mon plus grand bon-
heur à me dire avec vn très profond
respet

MONSEIGNEVR
DE VOTRE ALTESSE
SERÉNISSIME

à
Iene le 20. Oët.
1714.

le plus humble & le plus soumis suiet

& seruiteur

N. G. DRESSEL,

I. N. D. I. C. A.

CAP. I.

Praeliminaria quaedam complectens.

§. I.

Quam horrendum, execrabile, & ab incorrupti civis indole, naturae longe alienum furti crimen sit, vel ex eo facillime colligi potest, quod ipsum sanæ rationis dictamen in eius feratur odium, illiusque auersetur turpitudinem. (a) Sed quo turpius, scelestius & homine in societate mortalium viuente indignius, eo frequentius, inque vniuerso terrarum orbe communius. (b) Quandoquidem non vnus vel alterius maleferiati nebulonis vexat animum, sed integras nationes & gentes, quarum alias aliis rapaciores legimus, imo totum hunc mundum infestat atque corripit.

*Furtum
naturali
licet iure
prohibitū
vniuersū
tamen in
mundo
grassatur.*

(a) §. 1. I. de Obl. quat ex Del. l. 1. ff. de furt. l. 42. ff. de V. S. vbi Vlpianus recte distinguit inter naturaliter & civiliter turpia, illuc furti probrum referens. Cum simplex & aperta sit iuris naturae regula, neminem debere cum alterius damno locupletari. Officit enim hoc sociali & rationali naturae & contrariatur ipsi diuinæ iustitiae, quare non poterit non contra ius naturae esse;

A :

Namque

Namque odit ipse vim Deus: nec diuites
 Nos esse rapto, sed probe partis cupit.
 Spemenda, si non iure veniat, copia est.
 Communis aether hominibus, tellus quoque,
 In qua ampliare cuique sic fas est dominium,
 Ut ab alienis rebus ac vi temperet.

Excipi tamen iure meritoque debent furta necessitatis, & quae autore & iubente Deo fiunt. Grot. de Iure Bell. & Pac. l. 1. cap. 1. §. 10. num. 4. Idem l. 2. c. 2. §. 6. n. 4. Id. l. 2. c. 7. §. 2. num. 1. in not. Simon dd. ll. ad Grot. Pufend. de Iure Nat. & Gent. l. 2. cap. 6. §. 5. seqq. licet nomen furti ad ea minime quadret.

(b) Hoc post innumeros Scriptores testatur Wesenbec. in paratitl. ad tit. de furt. in pr. inter priuata, dicens, delicta frequentissimum est furtum, cui coërcendo hodie nullae cruce, nulla tormenta sufficiunt: tanta est in plerisque aliena habendi, rapiendique libido. Aliosne praeter hunc ad vocem testes? Proh dolor! ipsa de hoc crimine satis abundeque experientia testimonio est: restantur tot stelliones, tot vagabundi, tot sacularii, tot sectores Zonarii, scelerumque artifices, in quorum digitos, vt apud coecos in tactum, omnes ingenii vires abiisse videntur, & qui in variis iam territoriis cruentos furtium ictus perpesi, omnes & singulas regiones praesentissimo veneno, draconum more inficiunt, inquinant, contaminantque.

*Furtorum
 origo non
 in vno ho-
 minis tem-
 peramen-
 to, sed in
 tota mor-
 talis cor-
 rupta na-
 tura later.
 §. 2. & 3.*

§. 2.

Ex auaritia vero, tanquam ex equo Traiano, omnia fere prodire furta, facile viderit, qui humanarum inclinationum examen instituerit. Auaritia enim vixissime dicitur radix omnium malorum (c) latentium indagatrix lucrorum, manifestae praedae auarissima vorago (d) quam belluam, eamque feram & immanem & intolerandam nomi-

nomi-

nominat Sallustius (e) Quo intendit, addit idem (f) op-
pida, agros, fana, atque domos vastat, diuina cum hu-
manis permiscet, neque exercitus, neque moenia ob-
stant, quo minus vi sua penetret; fama, pudicitia, libe-
ris, patria atque parentibus cunctos mortales spoliat. Quae
tanta mala possidet auaritia, ea perficiunt avari.

- - - Auarus

falsus erit testis, vendet periuria summa

Exigua, Cererisque tangens aramque pedemque (g)

vel

Semper avarus amat mendacia, furta, rapinas. (h)

Sic auaritia fidem, probitatem, ceterasque artes bonas
subuertit: pro his superbiam, crudelitatem, Deos negli-
gere, (i) patriam prodere, (k) omnia venalia habere do-
cet, ita vt nullum officium tam *Sanctum* atque *Solepne*
sit, quod non auaritia comminuere atque violare so-
leat. (l)

(c) 1. ad Tim. VI. v. 9. 10. 11. (d) Valer. Max. l. 9. c. 4. (e) ad
C. Caes. de repl. ordin. orat. 2. p. m. 304. (f) Bello Cat.
§. 30. p. m. 16. (g) Iuuenal. Satyr. 14. (h) Dissertationes
de Induc. Belli Belg. p. m. 119. (i) Iuuen. sat. 13. (k) Baudius
de Induc. Bell. Belg. L. 1. p. m. 46. (l) Cic. pro Quinctio
T. 2. p. m. 5. lit. D.

§. 3.

Dum avaros plerumque alienis inhiare scribo,
temperamentum hominis melancholicum, quippe dolis,
fraudibus & diabolicis refertum artibus maxime furis
studere & insatiabili cupidine habendi flagrare ostendo:
Non tamen sanguineum, Cholericumque exclusa velim;
Cum saepius quoque contingat, homines in summo

A 3

gradu

gradu voluptatibus submersos, & ambitione dignitatum-
que illecebris correptos furta, rapinas committere. Illos
enim furari crediderim, vt gulae indulgere, ad homini
litare, Venerem titillare; hos, vt culmen honorum in
cerebro fixum ascendere felicius queant.

§. 4.

*Contra
furtum
varia in-
uenerunt
gentes me-
dia, exce-
ptis non-
nullis po-
pulis, qui
omni poe-
na id ex-
emptum vo-
luerunt.*

Huic igitur malo, maxime damnofo, praeualido, &
homines virtute praeditos non decenti pleraeque (m)
gentes in rebus publicis bene constitutis ab omni seculo-
rum decursu variis obuiam iuerunt mediis (n), iisque
nunc asperis (o) & crudelibus, nunc vero remissis, atque
non nihil mollioribus, prout delictum quibusdam vel
leuius vel grauius visum. Imo ne furta vel occultissima
impunitatem haberent, variae technae (p), varii modi (q)
ad ea manifestanda, hominesque trium litterarum in apri-
cum constituendos & poenae subiiciendos inuentae sunt
& constituti.

(m) Inueniuntur enim nonnullae hac in parte omne ius natu-
rale exulare iubentes, qui furtum festiuum, ingeniosum, &
praemio dignum factum, reputarunt, reputantque adhuc
hodie. De Lacedaemoniis proditum literis est, eos furtum
omni exemisse poena, existimantes hoc veluti ludo exerceri
pueros ad insidias, vigilias, labores militares, & ad hosti-
bus obrependi celeritatem: Eadem furtorum licentia erat
apud Aegyptios, alia tamen, eademque singulari Status era-
tione subnixos. Gellius l. 2. c. 28. Grauius in origin. Iur.
Ciu. l. 2. p. 344. B. Schilt. ad ff. Ex. 24. §. 50. 51. In Chol-
chis oder Mingrelien ist das die größte Ehre / wenn einer ex-
pedit stehlen kan / und wenn ein Ehemann sein Weib bey
einen andern antrifft / so muß der Ehebrecher eine Sau her-
geben / die verzehren sie zusammen / und vertragen sich dar-
über

über miteinander. Die Kinderzucht ist allda sehr
denn der Vater lernet die Kinder stehlen / und die Mutter
huren. Hübner in der Vorrede seiner Geographic aus
Gardins Reise-Beschreibung.

- (n) Imo de Amphytaeis narratur, eos suapte sponte, mirabile
dictu! ab omnibus alienorum contrectationibus abstinuisse:
De iis hunc in modum verba facit Heraclides: Δικαίως,
λίγων, καὶ σώφρονος βίῃσι, καὶ ἀδοξίῳ ἔθιγγάντων
ἀνεωγμένον τῶν θυρῶν. Φασὶ δέποτε ζέον πρῆξιμένον οἶνον
μὴ ἀναλαβεῖν ἐπέξαντος αὐτὸν τὸ πλῆθ. Καταλιπεῖν δὲ
αὐτὸν ἐν τῇ ἀποσάσει ἕθενι παραδόντα. ὕστερον δὲ κατὰ
ἄλλην ἐμπορίαν ἐλθόντα, εὐρεῖν ἀδοξίον. Haec Latio sic
redduntur: Iuste, inquit, & modeste viuunt Amphytaei, nec
aliena attingunt, etsi ianæ omnium apertae. Aiunt pere-
grinum quendam vinum apud ipsos emtum non auexisse,
quod nauigatio acceleranda ipsi instaret. Relicto igitur in
obitu vino, cum id nemini commendasset, alteris reuerfus
nundinis reperit illud intactum. Olypius in apend. ad Aristol.
Polit. p. m. 25.
- o) Draco Atheniensium legislator cruentus, omnia furtorum
genera capite puniuit. Petit. ad LL. Attic. L. 7. t. 5. Grauin.
in Orig. Iur. Ciu. L. 2. p. m. 344. De Locrorum Politia scri-
bit etiam supra laudatus Heraclides in hunc modum: Εὰν
ἀλώτης κλέπῃων, τὸς ὀφθαλμοὺς ἐξορύπτεται. Ζαλέυης υἱὸς
ἐάλω, καὶ τῶν Λοκρῶν αὐτὸν ἀφιέντων ἔχ ὑπέμεινεν. αὐτὸ
δὲ ἕνα, καὶ τῶν ὕψ' ἕνα ἐξείλεν. H. e. Si quis conuictus furti
esset, effodiebantur ei oculi. Contigit autem vt Zaleuci
filius furti reus conuinceretur. Cui cum Locrenses poenam
remitterent, non tulit id pater, sed sibi vnum, & filio vnum
voluit erui oculum. Olypius c. l. p. 21. Puniuntur etiam
adhuc hodie furta siue personarum respectu? Breuis est re-
sponsio: Dant veniam coruis, vexat censura columbas.
Maiores fures saepe trahunt minores (vt concinne dixisse
fertur Diogenes Cynicus apud Diog. Laertium lib. 6. p. 102.
ex edit.

ex edit. Henr. Steph.) inque eos mortis sententia lata animaduertunt grauissime sine omni pudoris verecundiaeue signo, quibus ipsis, si pro furti magnitudine editus esset extruendum patibulum, uti vult Linn. in Tur. publ. l. 6. c. 4. n. 6f. vel Pyramidibus altiores cruces erigendae essent, & quibus integrae siluae figendis non sufficerent. Sed cornix cornici nunquam confodit ocellum. Accipiter accipitri placet. Vnde reuera regnorum, principatum, ditionumque interitus imminet, quum regibus & principibus sub specie fidei & fidelitatis misere imponitur. Lather. de Cens. l. 3. c. 16.

(p) De Rudolpho I. Imp. apud Lipsium in Monitis pol. l. 2. c. 9. monit. 3. p. m. 154. memoranda historia & in hanc rem scite faciens legitur. Res sic narratur: Agebat Rudolphus Noribergae, & rebus imperii ac publicis intendebat: cum ad priuatas eum vertit leuiter mercator quispiam, ius & vindictam petens in hospitem siue diuerstorem ibi notum, a quo grandi pecunia fraudatum se aiebat. Nam bona fide deposuisse apud eum in sacculo ducentas argenti selibras (Marcas adpellant) quas ille impudenter abnegabat, iniuriose retinebat. Imperator de fide dictorum rogat: ille adfirmat, sed sua fide, nec aliis, ut solet fere in deposito, argumentis. Igitur Imperator, re perpensa, astum adhibendum censuit, & vestigiis verum indagandum. Quaerit ab homine, ille sacculus siue vidulus cuiusmodi esset? Describit formam: nec aliud Caesar, quam secedere eum in proximum cubiculum, & praestolari iubet. Habebat in animo euocare hospitem, sed fortuna commodius instituit, & vltro ad eum mittit. Nam veniunt primarii vrbis ciues, ut solet, gratulatum Principi, & salutatum: inter quos iste infidus hospes. Norat adeo iam ante Caesar, & ut comitatus eius erat, benigne & per facetias adpellat: *Heus tu, scitum illic pileum habes, mihi dona, & permutemus.* Ille attrisit, pileum libens dimisit, & honori hoc factum duxit.

Caesar

Caesar fecedit paulum, quasi publicum negotium auocaret, & fidum ac notum eius oppidi ciuem, cum ipso pileo illo, ad vxorem hospitis mittit cum mandatis: *Heus matrona, maritus iubet, vt Sacculum illum talem ad eum mittas: opus habet: & ecce tesseram fidei meae hunc eius pileum.* Mulier agnoscit pileum, & sacculum descripserat: itaque nihil ambigens ascendit, tradit, quasi ad maritum transferendum. At ille recta ad Caesarem, qui vidulum vocato tunc denique mercatori ostendit, & *Hicne est? & agnoscis?* Adfirmat, exsultat: tum & hospitem Imperator adhibet, & *Hic, inquit, de te queritur, & perfidiam accusat: quid ais, & resellis?* Audacter ille, *mentiri eum dicere, aut dementiri: nihil sibi rei cum eo esse aut fuisse.* Denique Imperator sacculum profert, ad cuius aspectum ille confunditur, & animo ac lingua labitur. *Quid multa?* mercator pecuniam, hospes infamiam recipit, atque etiam damnum. Nam grandi pecunia alia Caesar eum multat.

- (9) Huc refero diuersimodam aedium inquisitionem a variis populis vstatam. Grauin. Orig. Iur. Ciu. L. 2. p. 348. seq. Besold. Th. Pr. voc. *Hausforschung*. Antiquus rem furtiuam mos inquirendi Sueo-Gothis, Germanis, aliisque gentibus frequentatus notabilis est & lectu iucundus. Recenset eum I. Loccenius in Antiquit. Sueo-Goth. cap. X. Si quid nimirum furto alicui erat abreptum, hoc indicabatur vicinis. Si quis vero alicuius domum suspectam habebat, quasi res furtiua eo delata esset, is comitantibus eum sex viris, inuestigari eam legitime desiderabat, indicio tamen rei, quae & qualis esset, ante facto. Viri autem isti inuestigaturi discincti iuebantur ingredi aedes furti celati suspectas, & nudis pedibus & caligis, supra genua constrictis, vt additur in LL. Westgoth. tit. de furto. In decreto Tassilonis Boioariorum Ducis tit. ii. leg. 15. hanc furtiuae rei peruestigatio dicitur *Salisuchen* a sale, coenaculum, conclauis, & *suchen* / quaerere. *Causa*, quod discincti & nudi intrare

B

iube-

subebantur, haec erat: ne aliquid clam sub veste forte importarent, animo traducendi patremf. aut ei calumniam, struendi insidiandiu, aut interceptiendi aliquid arque occultandi. Porro haec consuetudo valebat, vt, si fenestra aut transfenna tam patens in pariete aut tecto, aut foramen sub limine esset, per quod res furtiua transmitti posset, hospiti incumberet necessitas, se iuramento duodenae manus purgandi a praesumptione rei furtiuae, quam vel ipse, si fur esset, vel alius ipso inscio forsitan potuisset eo traicere, fortean etiam ipso sciente, recipiente & occultante. Dum vero inquisitio peragebatur, custodia solebat adponi foribus, ne conscii aut rei rem occultatam latenter subtraherent & foris recondere. Res autem furtiua hoc modo inuenta, conuocatis vicinis in rei fidem & testimonium exhibebatur. Praeterea huc pertinent, quae Tenzelius in seinen Monatl. Unterred. mens. Iun. de A. 1668. p. 594. de aërite vim fures prodendi, vt falso creditur, habente, literis consignauit. *Locus meretur, vt integer huc transcribatur. Antoni sprach: Ich wundre mich nicht so wohl über die Gestalt der Adlersteine / als ihre verborgene Tugenden / welche sie haben / die schweren Geburten zu befördern / die Diebe zu verrathen / Schlangen und giftige Krankheiten zu verreiben / ja gar einem der sie bey sich trägt / Liebe bey andern / und Reichthum zu verschaffen. Das letzte hat wohl mehr Aberglauben als Wahrheit hinter sich / urtheilte Herr Leonhard, und möchte ich dem Herrn nicht rathen / bey seiner Liebe eines solchen Steines sich zu gebrauchen. Das erste ist mit einer sonderbahren moderation zu verstehen / denn er treibet die todte Geburt nicht / und wenn man ihn bey kreisenden Weibern an die lincke Hüfte bindet / muß man / so bald die Frucht heraus / den Stein wieder abnehmen / sonst wird die matrix oder Mutter mit heraus gerieben / und der Kindesbetterin Tod verursacht. Ich dürfte auch nicht ohne Ursache wegen der Diebe zweiffeln / und solches vielmehr den*
aber

abergläubischen Wörtern / so die Leute dabey gebrauchen /
zuschreiben / als wodurch der Dieb geschreckt wird. Sins-
temahl Bellonius berichtet / daß die Griechischen Mönche /
wenn sie etwas verlohren / alle Verdächtige zusammen ruf-
fen / Eneten einen ungesäuerten Teig mit Pulver von diesem
Steine vermischet / unter eilichen Seegen und Gebeten /
machen Stücklein Brodts / so groß als eine Wicke oder
Erbsen daraus / und geben einem jedweden dreye davon zu
essen / aber nichts zu trincken / da kan denn der Dieb das
dritte nicht hinterzuschlucken / sondern stehet in Gefahr zu er-
sticken. Wenn nun ein Dieb die schrecklichen Fläche / so
darüber gesprochen werden / anhört / oder zum wenigsten
davon weiß / wie kan es denn anders seyn / als daß er einen
Schrecken vor solcher Speitze bestimmet? Daher ich mir
gar nicht einbilden kan / daß ein Dieb wegen des Adlers
Steins verurtheilt werde: und bestärket meine Meinung
nicht wenig der alte Gebrauch / so bey den Sachsen und
Francken vor diesen obseruiret worden / da man einen we-
gen Diebstahl / Ehebruch / Todtschlag &c. Verdächtigen
ein Stücklein ungesäuert Gersten-Brod oder Schaaff-Kä-
se / so zuvor exorciret war / gegeben / welches er nicht ver-
schlingen konnte / wosern er schuldig war. Ich habe des-
wegen vor wenig Tagen aufgeschlagen / was Baluzius in
Capitularibus Regum Francorum, Carolus du Frene in Glos-
sario Latinitatis, und Menagius in seiner Histoire de Sable
davon zusammen getragen / und sonderlich dieses Gebetlein
gemerket: Ostende Domine tuam misericordiam, vt qui
hoc furtum admisit, panis vel caseus iste fauces nec guttur
eius transire possit &c. Da siehet mein Herr klärtlich / daß
bloßes Brod den Dieb verrathen / und man nichts von
Adler-Stein hinzu gethan. Ich dürfte mich fast geben /
versetzte Herr Antoni, wenn mir nicht der Dioscorides im
Kopff stecke / welcher gedencket / so man etwas von desel-
ben Steine Pulver im Brodt eines Verdächtigen zu essen
gibet!

giebet / könne er unmöglich das Brodt einschlucken / wenn er schuldig ist. Herr Leonhard antwortete: Eben als wenn die Heyden nicht mehr als zu abergläubisch gewesen / und in dergleichen Fällen nicht exorcismos genug gehabt hätten. Vielmehr scheinen die Christen / wie viel andere Gewohnheiten mehr / also auch diese aus den Heydenthum behalten zu haben / welche sie mit hinzugesetzten Gebeten zu einer Christlichen machen wollen. Welches aber so wenig zu verantworten ist / als wenn man nach gesprochenen Gebeten und Litaney / einen ärgeren Nagel mit einem Hammer von Cypressen in einen mit allerhand wunderlichen Characteren bezeichneten Circel schläget / und damit den Dieb ein Auge ausschlagen will. Non enim sunt facienda mala ut inde eneniant bona. Huc vsque Tenzelius, qui etiam p. 827--30. conferri potest, ubi alium apud gentiles vsitatum ad eruendam in delictis grauioribus veritatem exhibet modum, quem breuitatis studio hisce pagellis inserere non potui.

§. 5.

*Transitio
ad conditionem
furtiuam.*

Praecipue populus Romanus a cunabulis licet longe rapacissimus, virtute tamen post numos quaesita, variis ad coercendos fures & refrenandos actionibus iurisperitentiam auxit, tam criminalibus quam civilibus, tam poenalibus quam rei persecutoriis, tam famosis, quam non famosis &c. de quibus omnibus mihi dicendi nec animus nec locus est. Ego ex illis saltem, ad exhibendum pro more laudabiliter recepto specimen inauguralis, uti amat adpellari, dissertationis, quorundam amicorum suavis, elegi vulgo sic dictam conditionem furtiuam, quae mihi satis subtile & sua non destitutum vtilitate argumentum, in quo tenuem virium mearum facultatem expedire queam, suppeditare videtur. Igitur placidae bono-

bonorum censurae me, meaque omnia quam lubentissime submitto, tradoque, meliora docentibus paratissimum pollicitus obsequium: Et cum absurdum & liberae hominis, etiam iuuenis, rationi aduersum seruitii genus esse credam, ita omnino in aliorum verba iurare, vt ab iis ne vnguam transuersum discedere liceat, fateor equidem, me aliquoties a magnorum nominum viris, alios tamen non minores secutum, dissensisse, id vero non arrogantia quadam immatura aut ambitioso contradicendi pruritu, sed solo veritatis studio, ac non nisi modeste & salua semper contraria statuentium autoritate factum esse, sancte, imo sanctissime contestor. Quod reliquum est, TVam, DEVS, aeternum & inaccessum lumen, qui corda nostra ex nutu dirigis, cogitationesque mortalium exacte cognitatas ad amussim examinas, scrutaris, adprobas, reiicis, imploro gratiam, vt coeptus labor faustus cedat atque felix, & ad optatum perducatur finem; Qua fretus, & TVa, gratiose Lector, beneuolentia, quam enixe exoro, subfultus progressum facio & formo

CAP. II.

De

Ipsa conditione furtiua. Eiusque vsu moderno.

§. I.

PRaemissa ex praeepto Caii (a) ad praeparandum lectoris animum praefatione, ad ipsam propositae materiae pertractationem me accingo. Mihi igitur hoc loco non frustra dictum esse videtur, quod Cicero (b) *In accepti- ones vocem inquirere necessarium est.* elegantiissime his verbis profert: Omnis, inquit, quae

B 3

a ra-

a ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet a definitione proficisci, vt intelligatur, quid sit id, de quo disputatur. Duo vero definienda occurrunt, voces & res: Illae, vt res ipsae ab ambiguitate liberentur; hae, vt recto sensu sistatur id, de quo agi debet. Quamuis autem studium vocum parce satis commendet, quinimo improbet magnus cetera Hugo Grotius (c) vix tamen eius sententiae adstipulari possum, nisi accipiatur de casu, vbi neglectis rebus in vocum tantum aucupia omne studium collocatur. Alias, vt conuenienter res ipsae describantur, in voces quoque & nomina, quae illarum tam indolem quam discrimen argute saepius exhibent, aliqua cura impendenda est. Quamobrem, vt hoc quoque a me seruetur, explicationem prioris saltem vocabuli in rubrica positi, cum alterum per se notum & vix solidae ambiguitatis quid habeat, sollicitam suscipio.

- (a) L. i. ff. de Orig. Iur. in pr.
- (b) de officiis lib. i.
- (c) de Iure Belli & Pacis Lib. 2. cap. 20. §. 23.

§. 2.

*Explicatio
vocabuli
Condictio-
nis, & quid
sint con-
dictiones
in iure.*

Est vero illud CONDICTIONIS vocabulum; quod a condicendo, quasi colloquendo de debito dictum esse ex Iafone refert Schneidevv. (d) Condicere enim est prisca lingua dicendo, denunciare (e) Sed cum condicendi verbum non vno hoc modo tum a Ictis tum ab aliis scriptoribus adhiberi solear, prona consequentia sequitur, *πρὸς αὐτὸς* illud accipi. Sic accipitur etiam pro exprimere, (f) pro repetere. (g) In materia condictio- num in iure occurrentium sumitur vel generaliter, & quamuis actionem in personam comprehendit, (h) licet hoc

hoc generale nomen per speciales actionum adpellationes inuentas, successiue mirum in modum restrictum deprehendatur: cum commodius sit, singulas causas singulis adpellationibus distinguere. (i) Vel specialiter, & significat eas actiones in personam, quibus non dominus intendit, sibi aliquid dari vel praestari oportere. (k) Dixi: Non Dominus: Ergo excipiuntur quoque actiones personales illae, quibus ad aliquid restituendum agitur. v. c. actio commodati, depositi &c. Quia etiam haec sua habent nomina peculiaria. (l)

(d) ad §. omnium l. de action. n. 121.

(e) §. 15. l. de Action. Mos enim olim fuit, vt qui litigare cum aliquo vellet, aduersario denunciaret prius, vt in ius veniret, his formulis: In Ius camus: vel: In Ius veni: vel: Sequere ad tribunal: vel: In Ius ambula. Briffon. l. 5. de form. in pr. Qui ita vocatus, inuitus, nisi daret fideiussores l. 1. ff. qui Satisd. cog. ire cogebatur, alioquin vi adhibita & iniecta manu in ius obrorto collo trahi poterat, l. 21. ff. de in Ius voc. sine iniuria, dummodo actor, antequam reo manus iniiceret, adstantes fecisset eius negotii testes. Grauin. de Origin. Iur. Ciu. l. 2. pag. 375. seqq. Constituto postea per Praetorem iudicio, diem committendi iudicii actor & reus simul dicebant, h. e. denunciando inuicem constituiebant: Actor nempe, quod vellet reum iudicio sisti: Reus vero, quod eo die adfuturus esse. l. 8. ff. pr. qui satisd. cog. Idque vno verbo, diem condicere, dicebant: Atque adeo hinc, quod condicere sit, inuicem denunciare, i. e. simul dicere, conditiones etiam a mutua illa denunciatione dictae sunt atque vocatae. Donell. Comment. Iur. Ciu. Lib. 23. c. 2. Muller ad Struv. E. 16. th. 38. lit. a.

(f) l. 66. pr. ff. de Contrah. emt.

(g) l. 13. pr. ff. de mort. caus. don. l. 1. §. 2. ff. Si cert. pet.

(h) l. 25.

(h) l. 25. ff. de O. & A. l. 4. §. 2. & ult. de R. C. §. 15. l. de Act.

(i) §. 5. l. Quibus mod. testam. infirm.

(k) §. 15. l. de act. ibique Harprecht num. 5.

(l) Bachou. ad Wesenb. de Reb. Cred. num. ult. Franzk. ad ff. tit. de Reb. Cred. num. 6.

§. 3.

An conditio furtiva recte inter conditiones referenda.

Quod si huc vsque dicta vera sunt, vt sunt verissima, in ipso statim adplicationis limine magnum attingo inconueniens, quod deprehenditur reliquis inter conditionum species & conditionem furtiuam. Nam omnes, vt vidimus in praecedente §. conditiones dantur non dominis ad dandum siue ad dominium transferendum, (a) conditione vero furtiua rem nostram, nobis surreptam persequimur & petimus (b) ergo exinde fluere videtur conditionis vocabulum valde abusive, improprie & inconcinne adhiberi, quod ipse Imperator Iustinianus fatetur, dum hanc inconcinnitatem odio furum (c), vt pluribus, iisdemque promtioribus teneantur actionibus, introductam statuit. Verum enim vero, furum licet quam maximum sit in iure nostro odium, illud tamen tanti esse non poterit momenti, vt sanam rationem vincat, & contra prima iuris principia *adduam* quid introducat. Quae enim futura confusio, quae incertorum farrago atque absurdorum seges? Igitur longe alia subesse debet ratio, qua euincamus, conditionem furtiuam non penitus monstruosis contra legitima scientiae regulas niti natalibus. Equidem ICtus cetera ad amussim perfectus (d) fucō mentitur colorem, statuens verbotenus siue grammatice conditione furtiua agi ad dandum,

dandum, reuera autem siue iudice ad restituendum, cum non raro etiam ICtis contingat in re seria nugari, καὶ ὡς ἐν Φάση μύρον. Verum vt ingenuum iuris studiosum nugae decent minime, quem non simulatam sed veram sectetur philosophiam oportet, (e) ita hac explanatione acquiescendum nefas esse arbitror. Potius rem hoc modo ab absurditate, si non in vniuersum, maximam tamen partem, & melius ad minimum, quam ab illo & aliis factum est, liberari credo, si nimirum condictionis furtiua partim ex rei vindicatione, partim ex aliarum condictionum natura conflata esse dicatur. Nam hanc actionem ita comparatam esse constat, vt non modo res ipsa, sed etiam rei pretium vel deperditae vel deterioris factae petatur (f). Iam qui pretium rei suae petit, is reuera agit ad dandum: In rem enim hucusque agere non potest, quia res, quae amplius non extat, vindicari non potest (g). Quatenus igitur condictionis furtiua rem ipsam spectat, non est ad dandum, sed restituendum & imitatur rei vindicationem: Quatenus vero ad rei pretium actio instituitur (h), est reuera ad dandum & habet genuinam condictionum naturam. Ita nulla in ipsis rebus est contrarietas & impossibilitas, praesertim si cum Magno Thomasio statuam, condictionem furtiuam eo tempore esse inuentam, quo rei vindicatio nondum dabatur aduersus eum, qui dolo deserat possidere (i). Imo accedit, condictionem furtiuam habere locum, licet furtiuae res absque dolo & culpa, quod factu possibile est, interierint. Rem melius ex ipsa definitione eiusque exegesi percipiemus.

- (a) l. 75. §. f. ff. de V. O.
- (b) §. ult. I. de Obl. quae ex Del. nasc.
- (c) §. 14. I. de Act.
- (d) Wissenbach ad ff. disp. 26. thes. 1.
- (e) l. 1. ff. de I. & I.
- (f) Huber. in Praelect. ad Inst. tit. de Act. num. 18. p. 373. a.
- (g) l. 23. ff. de R. C.
- (h) *Quod plerumque accidit. Causae enim res furtivae vel non amplius extant, vel deteriores redditae sunt: Vel maxime si eas adhuc apud furem inueniri contingat, ne dominus earum subtili & difficili dominii probatione oneretur.* Schilt. ad ff. Exercit. 24. §. 44.
- (i) Nam hanc qualitatem rei vindicationi nullo olim competuisse modo, desertis verbis discimus ex l. 27. §. 3. de R. V.

§. 4.

*Studium
bonae de-
finitionis
commen-
dandum.*

Sed quomodo definietur conditio furtiva? Subtilis Philosophorum Hobbesius (a) recte monet, ex definitionum erroribus duci paullatim lectores in conclusiones absurdas, quas etsi tandem videant, extricare tamen se non posse, nisi denuum ab initio computare incipiant, atque hinc apparere, quam sit illi opus, qui ad scientiam veram tendit, accuratam, quantum possibile, rei, de qua acturus, definitionem praemittere, quo dein ex ea possint, velut ex fonte riui, facili negotio omnes recta via conclusiones deriuari.

(a) In Leviath. p. I. cap. 4. p. 17.

§. 5.

*Definitio
conditio-
nis furti-
uae.*

Hoc monitum pro viribus obseruaturus, conditio-
nem furtiuam, si non defini, saltem hoc modo describi
posse credo, *eam scilicet esse actionem civilem, rei persecuto-
riam, non famosam, perpetuam, quae datur domino, cui res
subrepta*

subrepta est, aduersus furem & heredes, ad rem furtiuam cum omni causa restituendam & omne damnum resarciendum.

§. 6.

Hanc conditionem vero ex duplici ratione introductam esse statuo, partim ob fauorem domini, vt tam onerosa domini probatione subleuetur, tam rei aestimationem forsitan extinctae recuperare possit: partim ob fauorem furis, vt adsit etiam contra eum remedium non famosum (a), licet non eam inficias, furem hac actione saltem conuentum nihilominus incurrere infamiam facti, quippe honesti & graues viri de eo vix ferent melioris notae iudicium.

Cur introducta conditio furtina.

(a) Schilter ad ff. Exercitat. 24. §. 45. confer huius cap. §. 3. ibique notas.

(b) Lauterbach in Comment. ad ff. h. t. thes. 2.

§. 7.

De origine & fundamento huius actionis DD. valde *Illius furti damentum.* sunt solliciti, ita vt propter diuersas eorum opiniones vix tuto sciamus sententiam eligere. Eam tamen ex furto (a) non fluere, certe mihi cum aliis persuasum habeo, cum conditio furtiua disertis verbis in iure opponatur actioni ex maleficio (b). Huc accedit ratio, quod non sit famosa (c); furtum autem cum sit delictum maxime famosum (d) actio inde orta non posset non esse famosa. Deinde e delicto aduersus heredes nullae dantur actiones, licet sint rei persecutoriae, nisi in quantum peruenit (e), sed haec conditio aduersus heredes in solidum datur (f). Denique actiones ex furto resultantes

C 2

sunt

funt poenales (g) conditio vero nostra nullam continet poenam, sed est mera rei persecutoria (h). Vnde igitur ego eam, aliquid certi vt ponam, deriuandam reor? Haec, vt paucis me expediam, est mea sententia: Prouenit nimirum illa ex obligatione legali, causam suam in perpetua furis mora habente (i), & hinc est magis actio datiuua quam natiua (k): furtum vero in eam influit saltem vt causa sine qua non (l), ita vt de eo hinc quodammodo pendere dicatur (m): imo ipsa valde abusiue actio furti adpelletur (n).

- (a) Dissentiunt Struv. Exercitat. 18. thes. 50. Strauch. Dissertat. Iustinian. 19. thes. 7. Cornel. van Eck h. t. §. 3. & alii multi.
- (b) vid. l. 10. §. 2. ff. de Compens.
- (c) l. 36. ff. de O. & A.
- (d) l. 1. ff. de his, qui not. infam.
- (e) l. 4. in f. & ll. seqq. ff. de alien. iudic. mut.
- (f) l. 9. ff. h. t.
- (g) §. 5. I. de Obligat. quae ex Del. nasc. l. 7. §. 1. ff. h. t. Hahn. ad Wesenb. h. t. num. 8.
- (h) c. l. 7. §. 1. ff. h. t.
- (i) l. 8. §. 1. h. t.
- (k) Eckolt ad ff. h. t. n. 2. Bachou ad Treutl. V. t. D. 22. Th. 12. Lit. b. Frantzk. ad ff. h. t. num. 2. Imo ipse Illustr. Thomafius, qui fere vbique actionis alicuius fundamentum vel ex delicto vel ex contractu aliquo prouocare potest, huic meae sententiae adstipulatur in not. ad Strauch. Dissertat. 19. thes. 8.
- (l) Peraeque vt adpropinquatio ollae ad ignem, non est causa efficiens calefactionis & coctionis, vel remotio valuarum non facit lumen: Quodsi tamen nec admotio ollae ad ignem nec valuarum remotio fieret, neque vim suam in aquam aliamue

amue in olla comprehensam materiam exerere ignis, neque
sol conclauē illuminare possit.

(m) l. 36. ff. de O. & A.

(n) l. 9. de in Lit. Iur. l. 14. §. 16. & l. 71. pr. de furtis. Lau-
terbach, h. t. Wissenb. D. 26. th. 2. Hahn. ad W. num. 7.
Brunnemann. ad l. 7. h. t.

§. 8.

In furtiua re soli domino condictione competit (a), *Est qui-
dem certi,
sed non
incerti.*
quae regula adeo firma est, vt non patiatur exceptionem.
Nam licet communiter DD. (b) condictionem furtiuam
dispescant in eam, quae est certi, & eam, quae est in-
certi; distinctio tamen ista cum expressis pugnans legi-
bus minime mihi arridet. Potius igitur vnicam saltem
& simplicem de iure ciuili (c) condictionem furtiuam
esse statuo, quae datur rei subreptae domino (d) eiusque
heredi in dominio succedenti. Creditori ob pignus sub-
reptum omnem furtiuam incerti etiam, vt speciose fin-
gitur, condictionem denego (e).

(a) Sunt ipsa verba l. 1. ff. h. t. conspirat ex amulsi l. 14. §. 16.
de furtis, vbi legitur: *Qualis ergo furti actio detur ei, cui res
commodata est, quae situm est? Et puto omnibus, quorum pe-
riculo res alienae sunt, veluti commodati, item locati, pignorisue
accepti, si haec subreptae sint, omnibus furti actiones competere:
CONDICTIO AVTEM EI DEMVM COMPETIT, QVI
DOMINIUM HABET.*

(b) Schutz. Compend. h. t. p. 209. Schoepff. Syn. h. t. n. 2.
& 3. Struv. Exerc. 18. thes. 51. & 52. Beyer Delin. Iur. h. t.
pos. 4. seqq.

(c) Notanter dico: de iure ciuili: Quia negare non possum,
dissentientes, propter numerum & aequitatis speciem, primas
in praxi tenere. Illud enim est seculi cacooethes, vt non am-
plius attendant homines, quid, sed a quot aliquid dicatur,
respi-

respicentes bellorum iudicium, in quo plus mille possunt, quam centum efficere. Eius tamen coecitatis, quod illis adhuc excusationi est, non sunt, ut assertis omnium omnibus calculum adiciant, sed tum demum falsorum patroni fiant, quando dulcissimum acquitatis cerebrinae venenum eis saporem dedit.

(d) Qui tempore subreptionis fuit dominus. Si quis ergo post oblationem adquisierit dominium, conditionem hanc non habebit. Ita si Sempronio res furto subtracta sit, quam Meuius legavit, mortuo Sempronio, non Meuius condicit ex sua persona, sed heredes Sempronii, vel Meuius ex iure cello. l. ii. ff. h. t. Dissentit Hahn. ad Wesenb. h. t. num. 6. Sed illius rationes falsae sunt inductiones, licet Bachouio cetera subtili suas natales debeant. Ne tamen aliquid nobis obstare videatur, distingo inter dominum, qui post subreptionem dominium consequitur, vel iure vniuersali, vel iure particulari talem; illi dans conditionem, huic denegans, prout haec ipsa distinctio in allegata l. ii. h. t. fundata satis est.

(e) Obstant grauisime l. 12. §. 2. h. t. & l. 22. pr. ff. de Pignorat. act. In illa dicitur: *Neratus libris membranarum Aristonem existimasse refert, eum, cui pignori res data sit, INCERTE CONDICTIONE ACTVRVM, si ea subrepta.* In hac vero: *Si pignore subrepto - - - . Sed quod ipse debitor furti actione praestitit creditori, VEL CONDICTIONE, an debito sit imputandum videamus?* Hae duae LL. eundem habent Vlpianum autorem, quae ideo crucem mihi figere non possunt, quia alia eiusdem lex antea lit. a. adducta omni me cura liberat. Ibi enim respondet Vlpianus, commodatariis & aliis interesse in causa habentibus, furti quidem actionem dari, conditionem vero furtiuam minime, quod ea competat saltem, qui dominium habet. Ut igitur clare & absolute hoc in loco commodatariis, pigneratitiis creditoribus, & aliis omnis denegatur conditio furtiua, eam absque aperta contradictione

ab eodem autore concedi posse, impossibile est. Attamen leges contrariae adsunt, quomodo ergo Ulpianus a contradictione liberabitur? Hoc ut fiat, sciendum, conditionem in genere diuidi in certi & incerti, illam subdistingui in varias species, vbi discimus ex l. 9. ff. de R. C. hanc vero nullos ramos habere, sed toties dari, quoties specialis agendi ratio adest, seu quoties quis interesse suum demonstrare potest l. 22. §. ff. de Cond. indeb. l. 40. eod. His ita praemisissis, videmus, citatas LL. non loqui de aliqua conditione incerti furtiua, quae est signentum interpp. sed de simplici conditione incerti actione. Casp. Schifordegher. ad Ant. Fab. L. 2. Tr. r. quae est. 6. vbi etiam inter alia Accursii distinctio conditionis furt. in directam & vtilem reicitur.

§. 9.

Competit (a) conditio nostra aduersus furem manifestum & raptorem (b), imo etiam contra eos, qui *contra* ope & consilio speciali (c) & fruitione delicti participes *furem*. facti sunt. Si plures sint complices, singuli in solidum tenentur (d), nec exceptione diuisionis se tueri possunt (e). Quoties enim plures ex delicto in solidum sunt obligati, toties non obtinet beneficium diuisionis. Vnius tamen solutio liberat reliquos (f), quia in hac actione non agitur ad poenam (g) soluens tamen contra reliquos regressum non habet. Quoties enim vnus ex delicto aliquid soluit, toties illi non conceditur actio aduersus criminis socios (h).

(a) conf. Schoepff. Synopf. h. h. t. n. 5. cum seqq. Struv. E. 18. th. 54.

(b) l. 2. ff. de Cond. tritic. l. 10. pr. & §. 1. h. t. vbi tum demum manifestus fur hac conditione teneri dicitur, si deprehensa non fuerit a domino possessio eius.

(c) Ergo

(c) Ergo conditio furtiua non datur aduersus eos, qui solum ope & consilio interfuerunt furto l. 6. ff. h. t. Secus atque est in furti actione l. 57. §. 2. de V. S. Ratio, quia conditio furtiua non respondet actioni furti, sed, vt supra habuimus, corrigit defectum rei vindicationis, quam solummodo aduersus rei ipsius possessores dari, nota res est. Sed obicitur, sic domino aduersus ope & consilio concurrentes in furto non competere remedium: Negatur, habent enim actionem furti in duplum vel quadruplum. Pergitur: Hodie actiones in duplum & quadruplum non esse in usu. Hoc sane est aliquid dixisse; Distinguo tamen inter ius civile & mores hodiernos. Iure civili non dabatur conditio furtiua contra eum, cuius ope & consilio furtum factum erat, propter rationem modo allatam. Hodie vero, quoniam actiones poenales non sunt receptae, Richt. p. 2. dec. 96. n. 611. etiam conditionem furtiua mjdandam esse credo, contra illum, qui ope & consilio furti reus est. Huber. in Prael. ad ff. h. t. n. 3. vbi quidem putat omnibus hodie competere debere conditionem furtiua, quibus olim actio furti competiit; sed nolim confundat generalem condititiam incerti actionem, cum condicione furtiua: in dominis enim ipsi assentior, in non dominis vero ab eo recedo. vid. §. praec. 8. ibique notas.

(d) l. 1. C. h. t.

(e) Brunnem. in Comment. ad c. l. 1. Cod.

(f) c. l. 1. C. h. t. cum enim sit nostra actio tantum rei persecutoria, idem bis exigi iura non patiuntur l. 57. de R. I.

(g) c. l. 1. C. l. 15. in f. ff. de tut. & rat. distrah.

(h) l. 38. §. vet. ff. de Adm. tut. l. 1. §. 14. de tut. & rat. distrah. beneficium enim diuisionis est fauor ob societatem obligationis introductus: nulla vero societas maleficiorum vel communicatio iusta damni ex maleficio est.

Datur etiam contra heredes in solidum.

§. 10.

Vt vero heredes sunt successores in omne ius & acti-

actiuum & passiuum, quod defunctus habuit, non est dubium, quin haec nostra conditio contra eos quoque datur: In solidumne vero, an in id tantum, quod ad eos peruenit (a)? non conueniunt. Placet sententia eorum, qui prius defendunt. Sicut enim aliae actiones rei persecutoriae ex delictis, licet solum dentur contra heredes, in quantum ad eos ex delicto defuncti peruenit (b), tamen post litem contestatam in solidum in heredes dantur (c), quod per eam inducatur quaedam nouatio, & singularis contrahatur mora & perpetuetur obligatio (d) Ita ob peculiarem quoque, quam fur in restituenda re committit, moram (e), perpetuatur obligatio (f) ac in solidum in heredes transit, licet plane nihil ad eos peruenerit (g).

(a) Vti putat Cuiacius, cuius verba lib. 7. Obs. 37. haec sunt :

Videamus, an verum sit, conditionem furtiuam in heredem in solidum dari. Omnibus placet dari, secundum l. 9. ff. de C. F. quae si deesset, omnibus placeret, non dari. Nam & in patrem in solidum peculium non datur l. 3. §. pen. D. de peculio, cuius eadem per omnia est in ceteris, quae heredis, causa. Heres non tenetur ex poenali causa. Pater non tenetur ex poenali causa. Heres tenetur post condemnationem, vel post litem contestationem defuncto testatore. Pater tenetur post condemnationem mortuo, aut viuo filio, vel post litem contestationem mortuo filio. Heres mera poenali non tenetur etiamsi quid ad eum peruenerit. Idem est in patre. Heres actione, quae ex delicto videatur esse, licet rei tantum persecutionem contineat, non tenetur, nisi in id, quod peruenit, veluti conditione rerum amotarum l. ult. C. Rer. amot. Cur & idem non statuemus in conditione furtiua, cum & hanc constet in patrem non dari, nisi in id, quod peruenit, cum & ad eundem modum dicatur in heredem dari utraque? l. contra §. si post. D. Rer. amot. cum & aperte dicatur l. 9. ult. adhibita l. 10. ff. de tut. & rat. distrab. conditionem furtiuam morte furis

D

inter-

interire. Cur dabimus potius conditionem furtiuam in solidum, quam actionem rerum amotarum. De dolo malo, quod iud. cu. mutandi causa, quae eiusdem conditionis sunt, id est, ex delicto, & ad rem persequendam. Putem & in actionibus mistis eandem esse causam heredis, & patris, excepta actione de Bonis raptis. Sed quid est igitur, quod ait d. l. 9. ibi: **IN CONDICTIONE EX CAUSA FURTIVA NON PRO PARTE, QUAE PERVENIT, SED IN SOLIDVM TENEMVR, DVV SOLI HEREDES SVMVS** &c. Hic sane ad tempus subsistere liber. Huc vsque Cuiacius. conf. idem L. 13. o. 17. Et haec opinio multos non exigui iudicii inuenit asseclas, quos inter potior est Marc. Lyclama a Nycholde ICTus Frisius in suis membranis Libr. 1. Eclog. 18. & alibi. Huic se opposuit Casp. Schifordegher. ad Ant. Fabr. Libr. 2. Tr. 1. q. 9. cum seqq. Videmus interim ex ipsius Cuiacii loco cardinem totius opinionis haerere in l. 6. §. 4. Rer. amot. vbi dicitur: *heredem mulieris, quae res viri diuortii causa amouit, rerum amotarum actione teneri, sicut heres tenetur conditione furtiua.* Habent sane haec verba speciem quandam & difficultatem, quia rerum amotarum actio tantum datur in heredem, quatenus peruenit l. vlt. C. Rer. amot. cum vere sit ex delicto, licet rei persecutoria l. 12. §. 5. ff. eod. quales actiones non dantur in heredem, nisi quatenus peruenit l. 44. de R. I. Plerique hunc nodum Gordium fauore matrimonii soluunt, ob eumque hanc differentiam inter l. 9. h. t. & l. vlt. C. Rer. amot. introductam esse aurumant; sed cum de hoc speciali fauore neutra in lege fiat mentio, alia omnino procedendi via ineunda est. Puto itaque sic rem componi posse; distinguendo inter conditionem furtiuam quae datur contra alios, & inter eam, quae datur contra vxorem, eiusque heredem, de qua mentio fit in l. 3. §. 2. Rer. amot. ita vt in l. 6. §. 4. Rer. amot. comparatio instituat rerum amotarum actionis cum conditione furtiua non omni, sed tantum ea, quae datur

datur contra vxorem eiusque heredem, non in solidum, sed propter personarum reuerentiam, l. 3. §. 2. Rer. amot. saltem quatenus peruenit. His ita positis semper conditio furtiua datur contra heredem in solidum, excepta vxore, eueque herede, contra quos datur conditio furtiua, vt rerum amotarum actio. Quod ad reliquas LL. obitantes attinet, videfis Huber. Prael. ad l. tit. de Obl. quae ex Del. nasc. n. vlt.

- (b) l. vii. c. Ex Del. def. in quant. l. 44. de R. I.
- (c) d. l. vii. C. iunge l. 139. & 164. de R. I.
- (d) l. 8. h. t. l. vlt. in f. cod.
- (e) vid. l. 91. §. 3. de V. O.
- (f) l. 7. §. 2. & l. 9. h. t. cuius posterioris legis sensum vtut. per se clarum, magis adhuc illustrat versio graeca Librorum βασιλικών libr. 20. t. 10. l. 9. quae sese habet ita: ὁ μερικὸς κληρονόμος καὶ ὅσον κληρονομεῖ ἐνέχεται, ὁ δὲ μόνος εἰς ὅλον κληρον, καὶ ὅσα εἰς μόνον τὸ περιελθόν. I. c. Heres ex parte pro ea parte, qua heres est, tenetur. Solus autem & in solidum, & non in id tantum quod peruenit. Struv. E. 18. th. 54.

§. II.

Anceps & diu multumque inter DD. agitata quaestio est, an heredes furis ad restitutionem rerum furtiuarum teneantur, quando fur fustigatus, aut ei poena capitalis dictata fuit? Equidem ad huius quaestionis decisionem ius ciuile non inseruit, quoniam eo poena laquei (a), vel alia capitalis furibus nulla dictabatur; interim tamen non erit absolum, si propter harmoniam iuris, adfirmatiuam tueamur. Quemadmodum enim actio furti ad poenam priuatam tendens, actionem rei persecutoriam ex hac ratione non consumit, quia ad diuersa tendit vtraque actio: ita quoque accusatio criminalis & exinde

Datur contra heredes, licet fur fustigatus vel laqueo suffocatus fuerit. Contrarium obtinet de Iure Sax. Elect.

D 2 pro-

proueniens poena publica, plane diuersa est a rei persecutoria actione, & sic eandem consumere nequit. Vltorius: Si actio poenalis priuata non consumit conditionem furtiuam, vbi tamen poena priuata lucro domini furtum passi cedit; multo minus accusatio criminalis eam conditionem absorbere potest, cum ex poena publica domino nullum plane lucrum obueniat. Quid enim prodest domino, cui res subrepta est, furem in partibus pendentem esse lumen mundi? Per hoc eius damno non consulitur, nec iniustitia erga eum commissa reducitur ad iustitiam & aequitatem, nisi etiam res furtiua vel eius aestimatio restituatur (b).

(a) Laquei poena primus Imperator Fridericus fures afficiendos fanciuit his verbis: si quis quinque solidos valens aut plus fuerit furatus, suspendatur: Sin minus, scopis & forcipe excorietur. 2. Feud. 27. §. 8. Quod tamen nullatenus eo velim intelligi, ac si laudatissimus Imperator huius supplicii primus inuentor extiterit, quippe quod inter Hebraeos *Num. 25. v. 4. Deut. 21. v. 22. Matth. 27. v. 5. Act. 1. v. 18.* Turcas, *Risberg. in Relat. rer. Turc. c. 4. p. 35.* Saxones, *Libr. 2. Land-Recht art. 13.* aliasque gentes longe ante Fridericianam hanc constitutionem receptum legimus. vid. *Sueton. in Tiber. cap. 61.* Ceterum de primo huius supplicii inuentore nil certi statuere possumus. Hoc tamen certum est illud in crucifixionis locum, abrogata cruce, a Constantino M. surrogatum esse. *Cod. Theod. L. IX. tit. XI.* Confirmata laquei poena est *Const. crim. Carol. V.* quam tribunalia nostra propterea, vix tamen in alio crimine, quam furti, decernere solent. *Krausold. de Miraculis Raspini §. 23. seqq.* Iustitiam huius poenae fatis a nostratibus probatam arbitror, ita vt Paris de Puteo & sequaces frustra clamitent, Friderici Imperatoris animam propter hanc ipsam de furibus in furcam tollendis editam sanctionem, flammarum infernalium vitionibus torqueri, cauil-

evallenturque, ad tertium gradum ideo eius non pervenisse generationem.

- (b) Pluribus conferri possunt Hopp. ad §. 19. I. de obl. quae ex Del. nasc. Finckelth. obf. 59. Lauterb. ad Tit. de Cond. furt. §. 12. & alii innumerabiles. In praxi tamen aliud de Sax. El. & Sax. communi aliisque territoriis est dicendum. Nam ibi est recepta Carpzou. sententia, quam habet in Pr. Crim. Quaest. 80. & P. 4. c. 32. d. 23. ita ut, si fur laqueo aut fustigatione punitus sit, & res ad heredem non pervenerit, hac conditione heredes conveniri nequeant, per Dec. El. Sax. 86. cuius verba haec sunt: **Wiewohl** hierinnen bey den **Rechts-Gelehrten** allerhand **widrige** Meynungen/ die zum **Theil** auf **Subtilitäten** hinaus **lauffen**/ zu **besinden** seyn; so ist doch der **Billigkeit**/ und **unserer** 12. **Constit. P. 4. gemäß**/ und in **unsern** **Landen** **vorlängst** also **gesprochen**/ wenn ein **Dieb** **gehangen**/ oder mit **Staupen-Schlägen** des **Landes** **ewig** **verurtheilt** / oder an **Statt** der **ordentlichen** **Straafe** ihm das **Gefängniß** **zuerkannt**/ und darinnen **versterben** wird/ auch die **entwendeten** **Sachen** nicht mehr **vorhanden**/ sondern **verthan** oder **veräußert** seyn/ daß die **Erben**/ den **Werth** derselben zu **erstaten**/ solchesfalls nicht **angehalten** werden sollen; dabey **Wir** es auch **allerdinas** **bewenden** lassen. **Wosern** aber der **Delinquent** nur der **Verwahrung** halber in **Hafft** und **Gefängniß** **behalten**/ und ihm das **Urtheil**/ oder die **zu** **erkannte** **Straafe** des **Stranges** **angelündigt** wird/ er aber/ ehe die **Execution** **erfolge**/ des **natürlichen** **Todes** **stirbt**/ auf **diesen** **Fall**/ zwischen **welchen** und **den** **vorigen** ein **grosser** **Unterscheid** ist/ seynd die **Erben** den **Werth** der **veruntrauerten** und **gestohlenen** **Sachen** dem **Eigenthums** **Herrn**/ **welcher** das **Seinige** nicht **gar** **missen** kan/ aus **des** **Diebes** **Verlassenschaft** zu **erstaten**/ **schuldig**/ darnach **sich** die **Unsrigen** zu **achten**. In **Saxonia** **Ducali** & **reliquis** **Germaniae** **provinciis** **Finckelthausii** & **aliorum** **sententia**, **etiam** **a** **me** **defensa**, **vigorem** **habet**, **licet** **Illustr. Christ. Thomasius** in **Not. ad ff. tit. de**

de C. F. eam omni fundamento destitutam arbitretur. Nam quod Vir Excell. asserit, nondum probatum est, & hinc praxi haectenus valide receptae praeiudicare nullo modo potest. Richt. Part. 2. Decis. 96. n. 114. vbi egregium praeiudicium. Stryck. Vt. Mod. tit. de C. F. §. 6. Ludouici de Restitut. rei furt. c. 1. Schilt. Exerc. 24. thes. 48. ibi: Sed & tunc habebit locum haec actio, si forte fur morte naturali aut ex alia causa vel *Delicto* mortuus fuerit. *Churff. Land-Necht* l. 2. art. 17.

§. 12.

Fur dispensationem impetrans a laqueo, conditione tenetur.

Ostenfum est antea Iure Saxon. Elect. contra furis heredes nullam competere conditionem, si is vltimo supplicio adfectus fuerit, nihilque ex ipsis rebus furto ablati ad eos pertigerit; Quaeitur itaque huius constitutionis occasione, an ipse fur ad aestimationem rerum furto subreptarum & deperditarum teneatur, si ex dispensatione Principis poena laquei ei remittatur, condonetur? Affirmatiuam teneo, propterea, quod Ius Saxon. Elect. in superius allata constitutione a norma & regulis iuris communis recedit, atque adeo stricte capiendum est de eo casu, vbi poena corporalis data est executioni, de quo etiam solo conceptis verbis loquitur Electoralis sanctio (a). Vnde & apud Carpzouium (b) illud Iuris Saxonici placitum ad eundem casum, vbi *poena capitulis influcta* sit, restrictum esse, videas. Sed dicis: gratiam reo factam tertio non proficere (c). Respondeo, dispensationem principis hoc loco condicenti non proficere, sed ipsum ius laeso subuenire, vtote quod secundum ea, quae praedixi, reo non aliter immunitatem a restituenda rei dat, quam secuta sententiae criminalis executione, quae vbi deficit, ipsa iuris dispositio cesset, necesse est. Nec vtro modo illa quidem executio impediatur,

pediatur, interest: nam modus intermissae executionis non variat ius, ubi ipsa executio requiritur. Igitur sola sententia, per quam criminalis poena reo dictata est, non sufficit, ut fur rem praestandi onere leuetur (d).

- (a) Part. 4. const. 12. ibi: *Im Leben/ oder auch nach Gelegen- heit mit Abhauung der Hand oder Staupen/ Schlägen ge- straffet.* conspirat Land: Recht L. 1. art. 6. & Gl. Germ. in L. 2. art. 35. & in L. 2. art. 31.
- (b) Prax. Crim. quaest. 80. n. 118. ubi ita: Haec tamen ita accipi velim: si poena suspendii vel fustigationis reo infligatur. Quod si vero accidat, ut fur relegatione vel carcere puniatur, quin is simul ad restitutionem damni ac praestationem aestimationis suae interesse condemnari queat, dubium non est.
- (c) Hoc argumento utitur Berlich. part. 4. concl. 19. in qua aliis quoque rationibus copiose, more suo, conquisitis suum ostendit dissentium.
- (d) In hanc sententiam non vna vice Illustr. Ord. Viteberg. re- spondisse testis est Berger in Resol. ad Lauterb. p. 211.

§. 13.

Sicut necessitas nullam habere legem dicitur, ita nulla quoque conditio dabitur contra eum, qui in extremo vitae periculo (a) constitutus aliis edulia, vesti- eum, qui summa necessitate aliquid abstulit, non datur conditio.

menta & similia aufert. Quod si tamen ad meliorem fortunam peruenerit, utique restitutionem ablatarum fieri, naturalis & civilis ratio dicitur, & per consequens contra resarcire cessantem actio domino competat, necesse est.

- (a) Licite enim aliis eiusmodi res eripiuntur, si periculum sit. (1) extremum, (2) aliis mediis indeclinabile, (quae duo fluunt ex definitione necessitatis) (3) citra culpam contin- gens, & (4) alteri per ablationem non aeque imminens.

Hisc

Hiscæ quippe requisitis concurrentibus ius imperfectum mutatur in perfectum, quia facile determinari potest, an notabile alterius incommodum subsit: Et quia ad subleuandam extremam alterius necessitatem, incommodum aliquanto maius subiri debet. conf. Pufend. de I. N. & G. L. 2. c. 6. §. 4. B. Georg. Beyer in Delin. Iur. Diu. c. 12. p. 74-77. Sed quid dicit Casp. Zieglerus? Eiusmodi necessitatis casum hodie non esse dabilem. *vid. comment. ad Grot. L. 2. c. 2. §. 6.* Verum enim vero, licet rarius eiusmodi contingere casum concedam, penitus tamen illius castra sequi non possum. Quid enim, si quis migrare non possit ex vrbe, v. c. oblesâ vel peste infecta. Et quid, si latronibus impetitus in regione ignota equo obuiam abrepto, cuius dominium ignorat, effugiat, cum aliter euadere non possit. Neque facit quod praesens ex fame vitae periculum non sit, nisi quis exhaustis viribus iam decumbat, qui rapere ob infirmitatem nihil potest. Non enim ad praesentiam periculi, sed ad certitudinem regulariter respicitur. Accedit quidem in ciuitatibus requisitum, vt praesens sit periculum, sed eo casu tantum, si magistratus in continenti a periculo me liberare possit. At hic, dum causa cognoscitur, fame centies pericundum esset. Beyer c. l. positionibus seqq.

§. 14.

Quid probandum in Condit. furtiuâ, & an detur contra tertium possessorem?

Ante omnia autem vt conditio furtiuâ procedat, probandum est (a), rem restituendam furto esse ablatam. rem enim hanc vel illam ad aliquem pertinere, qui iam non est possessor, non praesumitur, quia possessor per ipsam possessionem se maiori in re iure gaudere in dubio euincit (b). Et furtum est res facti, facti vero quae sunt, debent probari, cum quilibet praesumatur bonus, vt est notissima iuris regula. Nec sufficit sola furti probatio, sed praeterea requiritur, vt dominium vel quasi quadantenus

tenus demonstratur; difficili enim & subtili dominii probatione opus non est, ut supra vidimus. Sed quid si contra tertium furtivae rei possessorem, contra quem conditio furtiva non habet locum (c), agatur? Respondeo, instituendam esse rei vindicationem (d), & sic opus esse plenariae dominii, vel propter publicianam in rem actionem, b. f. probatione (e), quippe quae non praesumuntur.

(a) Ordin. Crim. Caroli V. art. 207. ibi: Und so iemand derselben Haab begehrt / und so viel anzeigt / daß ihm die unzweifelich geraubet oder gestohlen sey / so soll ihm die wider verschaffet werden. Et postea: So dann der Kläger beweist / daß dieselbige Haab sein / und ihm raublich oder diebisch genommen sey / so soll ihm die durch Recht zuerkannt und wieder werden. Et in seq. art. 208. Bewise aber ein Kläger in obbemeldten Fall der ansprüchlichen Haab haben / die Eigenschaft genugsam / und könnte doch dabey nicht beweisen / daß ihm die durch Raub oder Diebstahl entwendet worden wäre / und die Antwoerter möchten dargegen zu Recht genug nicht darbringen / daß dieselbe Kriegerische Haab mit guten rechtmäßigen Titel von dem Kläger bracht / und an sie kommen wäre / so soll dem Kläger auf sein Verheuerung mit dem Eyd / daß ihm solche Güter geraubet / oder gestohlen worden seyen / geglaubet werden / und ihm dieselbe abermahls / inmaßen / als obstehet / darauf folgen. vid. Mascard. de Probat. conclus. 830. n. 1. seq. Richt. dec. 96. n. 7.

(b) §. 4. I. de Interd. ibi: commodum autem possidendi in eo est, quod etiamsi eius res non sit, qui possidet, si modo actor non potuerit suam esse probare, remanet in suo loco possessio: propter quam causam, cum obscura sunt utriusque iura, contra petitorum indicari solet.

E

(b) na-

- (b) natura enim condictionis, utpote actionis personalis, non est, ut personam rei egrediatur. Lauterb. in Comment. ad h. t. §. 12.
- (d) datur etiam condictio generalis sine causa. Schilt. ad ff. E. 24. th. 49.
- (e) Qua praestita, res restituenda absque omni pretii refusione l. 23. C. de R. V. Quia ineptum esset, pro re, quae omnibus partibus mea est, novum pretium solvere: concordat. Const. Cr. Car. V. art. 214. ibi: *Daß derselbe/ der also das Seine wieder erlanget / niemand nichts schuldig seyn soll. Conspirat Ius Saxonicum in Land. Recht L. 2. art. 36. ibi: Seine Pfennige aber verlenst er / die er darum gab / und jener behält sein Gut/ das ihm gestohlen oder geraubet war. Et hoc procedit, licet a mercatore tempore nundinarum emta sit. Mey. ad I. Lub. p. 4. art. 8. & 9. Rationes ex iure divino & humano adducit Richt. Dec. 96. n. 25. 26. cum seqq. Imo verum est, licet emtor rem cum protestatione emerit, quod rem comparare velit nomine eius, cuius sit, restitutus eam refuso pretio. Moller L. 3. semestr. c. 10. Berlich. p. 7. concl. 45. n. 18. Nisi res alias peritura fuisset. Stryk. in Caut. contr. S. 2. c. 8. §. 48. Struv. in Iprud. l. 2. t. 13. §. 10. In Electoratu tamen Sax. si judicialiter protestatus fuerit, de re emta domino repetenti restituenda, pretium solum repetere potest. Dec. 90. Et iure Lubec. si quis per trinas alienationes bona fide equum sibi comparaverit, non tenetur eum restituere. Ius Lubec. p. 4. t. 1. art. 3.*

§. 15.

*Ad quid
datur con-
dictio fur-
tiva.*

Datur (a) condictio furtiva ad res furtivas, cum omnibus accessionibus & fructibus perceptis (b), & percipiendis (c) restituendas (d), licet rerum forma sit mutata (e), sed utrum tamdiu, quamdiu extant: an vero, & si deserint esse in rebus humanis, aut alioqui perierint? Et, si quidem obtulit fur, aut moram alioqui purgavit, noua-

nouata obligatione, aut alio modo, sine dubio nulla erit condictio (f). Si non obtulit, quamuis paratus fuerit excipere condictionem, & per dominum steterit, dum in rebus humanis fuit, condicere, aestimationis condictio nihilominus durat: quoniam fur semper moram facere in re restituenda, quam auferre non debuit, intelligitur (g). Qui autem in mora est, illius periculo res semper perit (h). Sed cuius temporis aestimatio fiat? quaeritur. Placet tamen, id tempus spectandum, quo res vnquam plurimi fuit (i): maxime cum deteriore rem dando fur non liberatur. Denique agitur ad omne interesse, & iuramentum in litem praestari potest (k).

- (a) Schoepff. Syn. h. t. n. 16. cum seqq. Wesenb. in Parat. h. t. n. 8.
- (b) l. 8. §. 2. h. t. Ne fur ex re aliena lucrum faciat. Zoef. h. t. n. 7. Sed cum fructus, qui rei emolumentum sunt, non intelligantur nisi deductis impensis, quaeritur, an fur etiam eodem deducendi priuilegio gaudeat? Resp. Negando. Qui enim in rem alienam scilicet impensas facit, illas donasse censetur, in tantum, vt quamuis alias m. f. possessor expensas necessarias repetere possit, furi tamen ad illas repetendas omnis quoque denegetur actio. l. i. C. de infant. exposit. l. 13. h. t.
- (c) l. 22. C. de R. V. l. 33. eod. Ratio, quia iniquum, vt quis ex mala fide, & dolo suo sentiat lucrum. arg. l. 206. de R. I. & sibi imputet fur, quod rem alienam abstulerit atque detinuerit. Sed notandum, eos percipiendos fructus hac condictione saltem peti, qui HONESTE A DOMINO percipi potuerint: Nam in fructibus percipiendis respicitur ad honestatem, ne quis ad delinquendum inuitetur; non item in perceptis, quia turpia luca etiam malae fidei possessori sunt extorquenda. l. 27. §. 1. l. 52. de hered. petit. arg. l. 5. de

calumn. Sic itaque non restituet m. f. possessor domino lenoni fructus, quos ipse ex lenocinio percipere potuisset; bene tamen restituet, si perceperit. conf. Hopp. ad §. 35. I. de R. D.

(d) l. 8. §. 2. h. t.

(e) l. 13. h. t.

(f) c. l. 8. h. t. l. 17. eod.

(g) l. f. h. t.

(h) l. 5. Si cert. pet. l. 12. §. f. Depos. l. 47. §. f. de leg. 1.

(i) Quia hic tempus admissi delicti, litis contestatae & rei iudicatae inspicitur, ex quo res ynquam plurimi fuit: illud enim fur praestare tenetur. Idque ad executionem sententiae vsque producendum volunt DD. vid. Hahn. ad Wesenb. h. t. n. 8.

(k) l. 3. h. t. l. 9. de in Lit. iur.

§. 16.

Quibus creditoribus praefertur dominus petens rerum furtivarum aestimationem.

Si res furtiva consumpta sit, neque fur, ob defectum sufficientis summae, ad laqueum condemnetur, sed multa ipsi dicitur, dominus quod ad rei furtivae aestimationem, fisco antepositur (a). quia illius ius tanquam prius absorbet huius, tanquam posterius: Nota axioma: Quoties dominus rei furtivae persequitur rem, eiusque aestimationem, toties fisco praefertur: quoties autem persequeretur poenam dupli vel quadrupli, toties fisco postponeretur. Ratio est, quia in pari causa, puta poenali, fisci potior ratio habenda. Alioqui ius *πρωτολυσίας* domino rei furtivae, ratione pretii inita, prae ceteris (b) creditoribus, praeter fisco non competit (c).

(a) l. vn. C. poen. fisc. cred. praef. l. 17. de iur. Fisc. Conf. Crim. Car. V. art. 157. Berg. in Tract. de Vl. act. poen. part. post. th. 11. Idem in Elect. Ipr. Cr. p. 37.

(b) Non obstant in Conf. Cr. Car. V. art. 159. verba: *Vor allen Dingen* / vtpote quibus laesus siue dominus praefertur fisco quo ad multam, non reliquis creditoribus.

(c) Ho.

(c) Hodie tamen vsu fori communis doctrina inualuit, dominum rerum furto abreptarum habere tacitam hypothecam in omnibus furis facultatibus, Carpz. Pr. Cr. qu. 30. n. 119. vbi ex Salycero sequentem adducit rationem: *Bona delinquentis esse tacite obligata pro male ablatiis, & hoc pro liberatione animae delinquentis*, licet multi DD. contrarium non ineptis rationibus statuunt, quibus commotus & ego illis me associa- rem, nisi Carpzouii doctrinam de altera triumphum egisse & vbiuis fere locorum vim consuetudinis obtinuisse viderem. Vbi igitur haec tacita hypotheca recepta est, ibi huius vigore in concursu creditorum aliis, ius plenius non habentibus, dominus ob rerum furtiuarum aestimationem praefertur. Wernh. Select. obseru. forens. 288. Vtiliter ergo, propter lictorum dissensus, facit, qui cum conditione furtiua hypothecariam actionem cumulat. Schilt. Ex. 24. §. 48. absque tamen furti accusatione. Schilt. cit. loc. vti apparet ex sequente amplissima facultat. Iurid. Lips. responso: *Ob wohl Carolo M. von H. solcher seiner Verbrechen wegen Leibes- und Lebens-Straffe zuerkannt worden/ und in dergleichen Fällen die geringere Straffe und Restitution der abgenommenen Sachen abforbiret und aufgehoben wird: Dennoch aber und dieweil aus den Acten und vielen von der Frau Teuffelin ausgefertigten unterthänigen Supplication-Schriefften/ sonderlich aber derjenigen/ so Ihro Gnaden sub dato den 28. Apr. dieses 1624. Jahres an Hochgedachte Ihro Fürstliche Gnaden in Unterthänigkeit abaefertiget/ so viel zu vernehmen/ daß wohlvermeldte Frau Teuffelin wider den gefangenen H. einig und allein civiliter, und damit Sie Derz Ihr abgenommenen Sachen wiederum fähig und theilhaftig werden möchte. beklaget/ die Straffe aber des begangenen Straffen-Raubes/ und was dabey wegen Erhaltung des allgemeinen Wohlstandes feruer zu thun seyn möchte/ Ihrer Fürstlichen Gnaden gänzlich anheim gestellet/ und also zwischen den allgemeinen und der Frau Teuffelin Privat-Wesen und Interesse ein Unterscheid billig gemacht wird: So ist auch offtedeser Frau Teuffelin/ nachdem*

Carol Magnus von H. seiner an Ihr und sonsten verübten Verbrechen wegen die zuerkannte Leibs- und Lebens-Straffe erlitten/ wegen Wiedererstattung derer Ihr noch ausstehenden und abgenommenen Kleinodien/ wider dessen Erben/ oder da dieselbe nicht vorhanden/ wider den von der Obrigkeit auf solchen Fall ex officio verordneten Curatorem Bonorum, Ihre summarische Klage ferner zu verfolgen unbenommen/ B.N.W. vid. Richt. dec. 96, n. 114.

§. 17.

Reprobatur consuetudo, qua res furtivae apud fures conceptae indistincte fisco applicantur.

Quemadmodum porro ab omnibus rerum furtivarum possessoribus res suas dominus condicere & vindicare potest, ita opinio quorundam iudicium quam maxime fallit, qui consuetudinem suorum iudiciorum praetendentes, res furtivas fisco (a) applicare attentant: Quis enim non videt, huiuscemodi consuetudinem esse impiam? Sub cuius praetextu, nec dominus, qui nihil admisit, propter delictum furis, re sua priuari debet (b). Et valde iniquum esset, ut magistratus cum iactura & damno domini locupletaretur (c). Custodia igitur tantummodo committitur magistratui, donec verus dominus res furto abreptas repetat (d). Adque hanc restitutionem magistratus ita deinctus est, ut nec impensas (e) in capturam, torturam, custodiam, executionemque furis factas detrahere liceat (f). Sunt enim haec onera iurisdictionis, cum fructibus (g) iurisdictionis seu multis aliunde perceptis compensanda.

(a) Eiusmodi consuetudinem in Turgovia aliisque Helvetiae partibus vigere, tradit Mylerus ab Ehrenbach de Princ. & Stat. Imp. p. 2. c. 39. §. 6. 6. Et pro ea quodammodo pugnare videtur l. 9. ff. de Iure fisci, quae hunc in modum a Modestino traditur: *Lucius Titius fecit heredes sororem suam ex dormante, uxorem Maeniam & socerum ex reliquis portionibus eius testamentum postumo nato ruptum est: qui postumus bre-*
ni &

ui & ipse decessit: atque ita omnis hereditas ad matrem postumi deuoluta est: soror testatoris Maeviam veneficii in Lucium Tirtium accusauit: cum non obtinuisset, prouocauit: interea decessit rea. nihilominus tamen apostoli redditi sunt. Quaero, an putes extincta rea cognitionem adpellationis inducendam, propter hereditatem quaesitam? Modestinus respondit, morte reae crimine extincto, persecutionem eorum, quae scelere adquisita probari possunt, fisco competere posse. Ex hac lege euincitur: Quicquid scelere adquisitum, cedit fisco: Hoc posito, subsumi potest, res furtiuas non debere restitui suis dominis, sed ad fiscum pertinere, quia fuere a fure scelere adquisitae. Verum enim vero hac lege thesis nostra non feritur, quia fur suo facinore rerum furto ablatarum dominium non consequitur, ergo nec fisco ius in eas sibi vllum asserere potest. Secus est in casu obiectae legis, vbi Maevia per crimen veneficii, maritalis patrimonii domina fuit facta. Hoc obstaculo remoto, resistit Cuiacius, qui, cum diligentissimo patrifam, nunquam furto quid subripiatur, ideo hac poena domini negligentiam coercendam esse statuit. Sed

audium admissi risum teneatis amici

meo iudicio haec obiectio per semetipsam satis sufficienterque refellitur. Nam si Cuiacius, (eum adhuc inter viuos fingamus) optimam exactissimamque suis rebus adhiberet diligentiam, vix tamen ac ne vix quidem eum a subtilibus furum decipiendi subtrahendique artibus securum crederem. Quodsi interim reipublicae specialiter intersit negligentes ciues in rem domesticam facere attentiores, poterit omnino eorum vigilantia rerum furtiuarum iactura excitari, vt olim apud Lacedaemonios constitutum fuisse, ex Cragio de Repl. Laced. refert Beyer in delin. Iur. p. 277. vid. Schilt. E. 24. §. 50.

(b) l. 26. ff. de Poenis. l. 22. C. eod.

(c) proinde consuetudinem talem explodit ac sustulit Imperator Carol. V. in Const. Cr. art. 207. & 218. Legumlatore Saxoni, quorum legislatoriae potestati Const. Criminalis non derogat, hanc consuetudinem quidem etiam non admittunt; quodsi

quod si tamen rerum furtiuarum dominus, publica denun-
tiatione facta, intra annum & diem non compareat & re-
suas repetat, illae cedunt fisco, seu merum imperium habenti.
part. 4. Const. 33. Quid iuris sit, si privati furibus res fur-
tivas extorqueant, & dominus earum non appareat? vide
penes Carpz. p. 2. c. 3. d. 15. Land-Recht. L. 2. art. 37. Saxo-
nicam interim sanctionem nulla iniquitate laborare, osten-
dit Illustr. Thomaf. in Disp. de Stat. Imp. potest. legis. con-
tr. ius commune. conf. eundem in not. ad tit. de Cond. Furt.
in f. Köppen L. 2. obs. 69.

(d) Const. Cr. Carol. V. art. 207. Land-Recht. L. 2. art. 31.
Coler. p. 1. dec. 146. n. 4. Philippi VI. Pr. Inst. L. 4. Eclog. 9.

(e) Alia est ratio impensarum in ipsas res furtivas factarum,
v. c. si iudex equo furtiuo, antequam dominus illum repetat,
pabulum praebuit. const. Crim. art. 207. & art. 213.

(f) Recess. Imp. de Ao. 1559. §. Und nachdem ic.

(g) Ideo enim iudex hereditates caducas & vacantes accipit, vt
is officium suum gratis in criminalibus administret, & inde
cippos, numellas & quaecunque alia, quibus facinorosi pro
meritis castigantur, detinentur & ultimo supplicio afficiun-
tur, comparet. Philippi antea cit. loc. n. 11. vbi egregium
Lipsienfium habet responsum.

§. 18.

Conclusio.

Quamuis denique multis adhuc quaestionibusae c tra-
ctatio illustrari a me potuisset ac debuisset, breuitate tamen
temporis interclusus, aliunde defectus a B.L. cui me sub-
misse commendo, suppleantur, obnixè rogo & colopho-
nem huic labori imponens, tantum
scribo

Soli Deo Gloria:

ULB Halle
005 121 760

3

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

D. B. V. 1714/19^a #5
IVRIDICA INAVGVRALIS
DE
CTIONIONIS
AE NATVRA 20
HODIERNO
Von
ng gestohlenen Buchs
QVAM
MAGNIFICENTISSIMO
PRINCIPE AC DOMINO
LMO HENRICO
CLIVIAE, MONTIVM, ANGARIAE
HALIAE ET RELIQA
TRIS ICTORVM ORDINIS
DEMIA IENENSI
SIDE ILLVSTRI
VWILDVOGELIO
AMIGERATISSIMO
CENSIS CONSILIARIO STATVS INTIMO
MVNIS, ET SCABINATVS ASSESSORE
LEGII IVRIDICI SENIORE GRAVISSIMO
VE COD. ET NOVELL. ANTECESSORE
I. CELEBERRIMO
E SVO MVLTIIS NOMINIBVS COLENDO
Oktobr. cl^o Iccc XIV.
MOS IVRE IN VTROVQE HONORES
ORVM EXAMINI SVBMITTIT
MVS DRESSELIVS
HVSA-FRANCVS.
YPIS MVLLERIANIS.